

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Visio ja tavoitteet vastaavat pääosin Kirjailijaliiton näkemystä. Liitto pitää tärkeänä, että tavoitteissa tuodaan esille taiteen tekijä, eli se luova potentiaali, josta taide ja kulttuuri kumpuaa. On tärkeää, että puhutaan taiteen ja kulttuurin tekijöistä. Yhteiskunnan on pidettävä huolta siitä, että taidetta pitää voida tehdä ammattina eikä vaan harrastuksena ja että kansalla on oikeus korkealaatuiseen, ammattitaiteilijoiden tekemään taiteeseen.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Kulttuurin tekijät avainasemassa - Kannatamme vahvasti sivulla 25 mainitun kirja-alan selvityksen ja sen pohjalta laajemman kansallinen toimenpideohjelman tekemistä mitä pikimmiten. Se on suorastaan välttämätöntä suomalaisen kirjallisuuden pelastamiseksi. Ala on historiallisessa murroksessa. Digitalisaatio syö tekijöiden ansaintaa ja

mahdollisuuksia toimia kirjailijan ammatissa, ja samaan aikaan suomalaisten lukutaito romahtaa. Tästä murroksesta ja muutoksesta tarvitaan kipeästi tietoa ja tutkimusta, jota ei tällä hetkellä tuota kukaan. Tutkitun tiedon avulla voidaan luoda kestävä ja perustellut kirja-alan askelmerkit osana selontekotyötä. - Taloudellisten investointien lisääminen ja taiteilijoiden rahoitusrakenteiden turvaaminen on tärkeää. - On tärkeää pitää huolta tekijöiden asemasta. Luovalla työllä kuten kirjojen kirjoittamisella pitää tulla toimeen. - Tekijöille kuuluu oikeasuhtainen ja asianmukainen osuus siitä rahasta, jota taiteella, kuten kirjallisuudella kaupallisesti tehdään. Erityisesti tämä koskee suoratoistopalveluita -> Tarvitaan ajantasaista sääntelyä, sillä teknologia ja kansainväliset markkinat kehittyvät vauhdilla. - Yksittäisen taiteilija-freelancerin sosiaaliturvaan liittyvät epäkohdat pitää korjata viipymättä. - Tekijöiden oikeuksia pitää suojata ajanmukaisella lainsäädännöllä. - Tekijänoikeuslain toimeenpanoa täytyy valvoa ja sen vaikutuksia tekijöitä suojaavana instrumenttina pitää seurata säännöllisesti. Pitkjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa - Selonteko on hyvä työkalu tähän kannatettavaan linjaukseen, jos sen potentiaali käytetään kokonaan. Siksi siihen pitäisi sisällyttää valtion taloudellinen sitoumus: taide ja kulttuuri saa vihdoin 1 % osuuden valtion budjetista. Sen jälkeen nostetaan osuus 2040 mennessä EU-tavoitteiden mukaiseen kahteen prosenttiin valtion budjetista. - Kannatamme lämpimästi valtioneuvostotasoisena ylivaalikautisen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toimielimen perustamista. Tässäkin toivomme, että taidetta ja taiteilijoita ei unohdeta. - Rahoitusta ja muuta tukea on jo nyt useammassa paikassa, mutta sen jalkauttamisessa taiteen tekijöiden hyväksi on paljon hallinnollisia ja toimialakohtaisia esteitä. Kannatamme lämpimästi näiden esteiden purkamista. - Seuranta ja arviointi on olennaista, joten ei saa myöskään unohtaa kunnollisia mittareita ja tiedontuotantoa. Kulttuurin tilastointi on säilytettävä. Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen - Rahoituksen kohdentamisesta täysipainoisesti tekijöille ja yksinyrittäjille on pidettävä huoli. Nyt linjauksessa korostuu aivan liikaa yritystoiminta, joka ei välttämättä tarkoita lainkaan yksinyrittäjiä, kuten kirjallisuuden alkutuottajat eli kirjailijat. Pahimmillaan tämä ainoastaan luo alalle vain uusia väliportaania toimijoita, jotka eivät millään muotoa tue taiteilijan alkutuotannon eli taiteellisen työn tekemistä. - Kaikki esteet monialaisen rahoituksen tieltä on purettava, ja tukien täytyy kohdentua myös yksittäisten tekijöiden eli taiteilijoiden haettaviksi. Vain se mahdollistaa investoinnit rahoitukseen, jotka taas mahdollistavat kasvun. Yhteistyön ja osallisuuden voima Yhteinen linja politiikassa - Eri sektorien politiikkatoimien tulee todella täydentää taiteen toimialan ollessa kyseessä toisiaan. Näissä uusien yhteisten toimintatapojen etsinnässä ei tule unohtaa tekijää. Taiteilijan työ ja työskentelyn tavat ovat usein yksinyrittäjän statuksella toimimista.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Suomen Kirjailijaliitto toimii suomalaisten kaunokirjailijoiden työn aineellisten ja henkisten edellytysten kehittämiseksi sekä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi. Liitto tuottaa tietoa kirjailijan ammatista ja kirjailijoiden yhteiskunnallisesta asemasta, haluaa olla mukana kehittämässä kirjallisuudesta entistä parempaa sekä kirjailijan ammatista entistä kestävämpää taloudellisesti.

Kirjailijaliitto tunnistaa kirja-alan suuren kansantaloudellisen potentiaalin, ja haluaa olla kehittämässä ymmärrystä alastaan sekä kehittämässä alaa edelleen yhä kestävämpää muotoon kirjailijoiden näkökulmasta. Kustannusala on kolmanneksi suurin luovan alan sektoreista. Se voisi olla vieläkin suurempi, jos kaikki esteet taiteellisen työn tekijöiden eli kirjailijoiden ammatinharjoittamisen tieltä saataisiin poistettua.

Kirjailijaliitto haluaa olla jatkossakin aktiivinen toimija tekijänoikeuksia ja tekijän oikeuksia turvaavan lainsäädännön kehittämässä ja seurannassa. Suomessa ei ole monta tahoja, jotka kulttuurin arvoketjussa ajattelevat tekijän työn edellytyksiä ja niiden turvaamista.

Kirjailijaliitto haluaa tehdä työtä kaikkien tahojen kanssa sen eteen, että selonteon tavoitteet voisivat toteutua niin kirjailijoiden kuin koko taide- ja kulttuurisektorin parhaaksi.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Suomen Kirjailijaliiton mielestä suomalaisen kulttuurin kannalta selonteon tavoitteena on oltava se, että kaikki puolueet ottavat sen omakseen kaikista haasteista huolimatta.

Kirjailijoiden kannalta keskeisin tavoitteista on se, että tekijät ja sisällöt ovat avainasemassa tulevaisuuden kulttuuripoliitikassa. Tarvitaan uusia ja tarkkoja linjauksia ja ajanmukaista lainsäädäntöä, jotta tekijöiden asema saadaan oikeasti turvattua.

Luovalla työllä kuten kirjojen kirjoittamisella pitää tulla toimeen. Tekijöille kuuluu oikeasuhtainen ja asianmukainen osuus siitä rahasta, jota kirjallisuudella tehdään. Erityisesti tämä huomio koskee suoratoistopalveluita. Tämä ei onnistu ilman ajantasaista sääntelyä, sillä teknologia ja kansainväliset markkinat kehittyvät vauhdilla.

Kirjailijaliitto on ehdottanut tähän sekä kirjan hintasääntelyn palauttamista Suomeen että tekijänoikeuslain uuden tekijän asemaa parantavan sääntelyn tosiasiallista jalkauttamista kirja-alalle. Voimassa oleva laki velvoittaa tekijöiden sopimuskumppaneita jo nyt.

On hyvä, että selonteossa on tunnistettu tekijänoikeuden asema ja merkitys luovan talouden kivijalkana. Tulkitsemme tämän pohjalta, että valtio kanta on se, että teknologinen kehitys ei saa syrjäyttää luovaa työtä ja luovan työntekijöiden oikeutta reiluun korvaukseen työstään, jonka varassa koko arvoketju varsinkin suomenkielisen kirjallisuuden varassa lepää.

Suomen, niin kuin monen muunkin maan talouden tulevaisuus on kiinni luovien alojen menestyksestä. Luovat alat tulee nostaa mahdollisimman pian elinkeinopoliittikan ytimeen siten, että olisimme vuonna 2040 jo pitkällä koko alan potentiaalinen kansantaloudellisessa hyödyntämisessä. Vaikka selonteossa mainitaan, että kulttuuri on arvostettua perusteellisuutta ja se tukee maamme elinkeinopoliittisia tavoitteita, me kaipaamme alan sisällä valtiolta ja päättäjiltä lisää kunnianhimoa ja konkreettisia toimia esimerkiksi tukien ja panostuksen muodossa. Erityisesti tämä koskee alkutuottajia eli taiteen tekijöitä, kuten kirjailijoita: Miten tulevaisuudessa turvataan kirjailijoille rahoituksen ja investointien kautta mahdollisuus luoda uutta ja sen jälkeen hyötyä taloudellisesti luovan työnsä taloudellisesta hyödyntämisestä?

Tähän liittyen on olennaista, että sivulla 25 mainittu kirja-alan selvitys ja sen pohjalta tehty laajempi kansallinen toimenpideohjelma toteutuu.

Selonteon lähtöasetelma vuonna 2024 on rankka: valtio haluaa kehittää ja saada paljon taloudellista lisäarvoa alalta, jolta se leikkaa rahoitusta historiallisen paljon. Jos todella on niin, että tällä kaudella ei taloudellisia lisäpanostuksia saataisi, pitkän aikavälin taloudellisista panostuksista ja näkymistä täytyisi linjata jo nyt.

Paras olisi aloittaa siitä, että taide ja kulttuuri saisivat vihdoinkin 1 % osuuden valtion budjetista. Sen jälkeen olisi vielä aikaa selonteon aikaraamissa nostaa osuus 2040 mennessä EU-tavoitteiden mukaiseen kahteen prosenttiin valtion budjetista.

Valtion panostuksia tarvitaan, sillä mikään muu toimija ei pysty takaamaan riittävän pitkän aikavälin rahoitusta. Tämä pitkäjänteisyys vauhdittaa myös yritysten, kuntien ja kolmannen sektorin panostuksia suomalaiseen kulttuuriin.

Kuten Teoston Iiris Suomela kirjoittaa (blogi 9.10.): Kulttuurialalle tarvitaan vahva, riittävästi resursoitu kasvustrategia, jonka myötä valtio sitoutuu vauhdittamaan alan kasvua yhdessä yritysten ja koko muun yhteiskunnan kanssa.

Hytönen Ville
Suomen Kirjailijaliitto ry

Villacis Ilmi
Suomen Kirjailijaliitto